

RPO-606810/09

Warszawa, dnia 9 lutego 2009 r.

RPO-606810-VII-7020/7015/09/JM

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPŁ.	2009 -02- 09
ZAL.	NR 1205254

Informacja

o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych Komendy Powiatowej Policji w Międzyrzeczu

1. Wprowadzenie.

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w dniu 20 stycznia 2009 r. do Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych Komendy Powiatowej Policji w Międzyrzeczu (zwanymi dalej: PdOZ lub Izba) udali się przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich – Janina de Michelis, główny specjalista, Marcin Kusy, starszy radca oraz Agnieszka Żygas, referent prawny (prawnicy). Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, przedstawiciele Rzecznika sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób zatrzymanych, dokonując oceny pod względem ich ochrony przed torturami oraz okrutnym, nieludzkim i poniżającym traktowaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji przedstawionych przez podinspektora Roberta Bieleckiego, Naczelnika Sekcji Prewencji KPP w Międzyrzeczu,
- oglądzie wszystkich pomieszczeń Izby, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla zatrzymanych,
- zapoznaniu się z następującą dokumentacją Izby: książką przebiegu służby w PdOZ, książką kontroli osób zatrzymanych, książką ewidencji osób zatrzymanych, protokołami zatrzymań, książką wizyt lekarskich, świadectwem wzorcowania alkotestu oraz kwitami depozytowymi.

Pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich poinformowali Komendanta Powiatowej Policji w Międzyrzeczu oraz Naczelnika Sekcji Prewencji o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali ich uwag i wyjaśnień.

Ponadto, po zakończeniu wizytacji analizie poddano sprawozdanie z kontroli Izby przeprowadzonej przez sędziego penitencjarnego Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 27 maja 2008 r. oraz protokół kontroli sanitarnej przeprowadzonej w dniu 27 sierpnia 2008 r. przez Zespół Państwowej Inspekcji Sanitarnej MSWiA na obszarze województwa lubuskiego.

Z informacji przekazanych przedstawicielom Rzecznika Praw Obywatelskich przez Naczelnika Sekcji Prewencji wynika, iż obecnie PdOZ zajmuje niewiele pomieszczeń, a ich standard nie jest w pełni zgodny z przepisami rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 października 2008 r. w sprawie pomieszczeń w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach (Dz.U. z 2008 r., Nr 192, poz. 1187). Nieopłacalna byłaby jednak ich modernizacja, gdyż w planach inwestycyjnych na lata 2009-2011 została ujęta budowa nowej siedziby Komendy Powiatowej Policji w Międzyrzeczu. Informację w tej sprawie przekazała Komendantowi Powiatowemu Policji w Międzyrzeczu Naczelnik Wydziału Gospodarki Materiałowo-Technicznej Komendy Wojewódzkiej Policji w Gorzowie Wielkopolskim, pismem z dnia 19 sierpnia 2008 r.

2. Charakterystyka Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych.

Pojemność Izby wynosi 12 miejsc (4 pokoje trzyosobowe).

Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych usytuowane są na parterze Komendy Powiatowej Policji, obok stanowiska dowodzenia. Okna Izby wychodzą na teren wewnętrzny Komendy. Nadzór nad Izbą sprawuje zastępca dyżurnego, pełniący służbę w 12 godzinnym systemie zmianowym. Gdy do Izby przyjmowana jest większa liczba zatrzymanych, do pomocy przy ich obsłudze przydzielany jest jeszcze dodatkowy funkcjonariusz.

Izba przeznaczona jest dla kobiet i mężczyzn, zatrzymanych w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa oraz doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Opłata za pobyt w niej osoby doprowadzonej do wytrzeźwienia wynosi 86 zł. Została ona ustanowiona przez Komendanta Wojewódzkiego Policji w Gorzowie Wielkopolskim decyzją nr 112/2004, z dnia 31 maja 2004 r.

Z informacji przekazanych przez Naczelnika Sekcji Prewencji wynika, że w przypadku umieszczenia w Izbie kobiety, czynności związane z jej osadzeniem wykonuje jedna z funkcjonariuszek Komendy.

W czasie wizytacji Izby był w niej umieszczony jeden zatrzymany, podejrzany o popełnienie przestępstwa. Z uwagi na to, że brał on wówczas udział w czynnościach procesowych, pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich nie mieli możliwości przeprowadzenia z nim rozmowy.

3. Ogląd Izby.

Przeprowadzony ogląd całej Izby oraz uzyskane w związku z tym informacje pozwoliły stwierdzić, iż:

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 października 2008 r. w sprawie pomieszczeń w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach (Dz. U. z 2008 r., Nr 192, poz.1187), w Izbie wydzielone zostały: trzy pokoje dla osób zatrzymanych i jeden dla doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, magazyn do przechowywania czystej pościeli i bielizny, oraz pokój sanitarny do utrzymywania higieny osobistej.

Depozyt zatrzymanych przechowywany jest w szafie pancерnej znajdującej się w pomieszczeniu obok stanowiska dowodzenia, stanowiącym przedsiónek Izby. W tym niemonitorowanym pomieszczeniu zatrzymani są przeszukiwani i zostawiają w nim odzież wierzchnią, która przez czas ich pobytu w Izbie, leży na krześle. Będąc w tym pomieszczeniu zatrzymani mogą również zapoznać się z treścią regulaminu pobytu w Izbie, który został umieszczony na ścianie.

Zarówno pokoje dla osób zatrzymanych jak i pokój dla doprowadzonych w celu wytrzeźwienia wyposażono w prycze jednoosobowe, stoły i taborety. Wszystkie sprzęty nie mają ostrych krawędzi i są przymocowane do podłogi. Wizjer w drzwiach zabezpieczono szkłem hartowanym od wewnątrz oraz ruchomą zasłoną od strony korytarza.

Oświetlenie sztuczne w pokojach dla zatrzymanych stanowi jedna żarówka o mocy 60 W, usytuowana w górnej części jednej ze ścian i zabezpieczona metalową siatką. W ocenie przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich, takie oświetlenie nie jest wystarczające do czytania i pisania.

Okno w każdym z pokoi zabezpieczone jest od wewnątrz metalową kratą oraz stalową siatką i nie jest otwierane. Stan ten może stanowić dla zatrzymanych poważną niedogodność (głównie w okresie letnim), zwłaszcza, że w pomieszczeniach tych nie ma wentylacji grawitacyjnej. Pod oknem znajduje się grzejnik centralnego ogrzewania zabezpieczony metalową siatką.

Podczas wizytacji w pokojach dla zatrzymanych było czysto. Ich ściany do wysokości około 2 m pomalowano farbą olejną. Podłogi są zmywalne, wykonane z tworzywa sztucznego. Ponadto, w dwóch pokojach dla zatrzymanych i w pokoju dla doprowadzonych w celu wytrzeźwienia zainstalowane są kamery. Obraz z monitoringu transmitowany jest do stanowiska dowodzenia, w którym znajduje się monitor umożliwiający obserwację.

Każdy z pokoi wyposażony jest w sprawnie działającą instalację przyzywową. Na korytarzu Izby zamontowano przyciski instalacji alarmowej.

W Izbie nie wyodrębniono pomieszczenia do przygotowywania lub podgrzewania posiłków, gdyż czynności takie nie są w niej przeprowadzane. Posiłki dla zatrzymanych przygotowuje, znajdująca się w pobliżu Komendy, restauracja

Dostarcza je w jednorazowych, utrzymujących ciepło opakowaniach, razem ze sztućcami jednorazowego użytku.

Wyodrębniono jedno pomieszczenie spełniające rolę magazynu czystej pościeli, koców, poduszek i materacy. Przedmioty te przechowywane są w szafie oraz na regale. Brudne koce i pościel umieszczane są w foliowych workach i na bieżąco

przekazywane do prania. Do czasu zabrania ich z Izby są one składowane na korytarzu. Nie ma wyznaczonego miejsca do przechowywania rzeczy osób chorych zakaźnie. Zgodnie z wyjaśnieniami Naczelnika Sekcji Prewencji, osoby takie nie były w Izbie zatrzymywane.

Wyposażenie pokoju sanitarnego stanowi: sedes, bidet, umywalka i natrysk. Jego ściany wyłożono glazurą, a podłogę terakotą. W dniu wizytacji znajdował się tam papier toaletowy oraz mydło w dozowniku. Jak wynika z informacji uzyskanych od funkcjonariusza pełniącego dyżur w PdOZ, osobny ręcznik jest wydawany zatrzymanemu, gdy zgłosi potrzebę umycia się. Stan pomieszczenia sanitarnego i znajdujących się w nim urządzeń nie budził zastrzeżeń. W trakcie wizytacji było w nich czysto.

W Izbie nie wyodrębniono miejsca do palenia wyrobów tytoniowych przez osoby zatrzymane. Z informacji udzielonych w tym zakresie przez funkcjonariusza nadzorującego Izbę wynika, że zatrzymanym zgłaszającym chęć skorzystania z tego prawa, umożliwia się palenie papierosów na korytarzu.

Przed umieszczeniem w Izbie badaniu lekarskiemu poddawane są wszystkie osoby zatrzymane w celu wytrzeźwienia, pozostałe tylko wówczas, gdy jest taka potrzeba lub zatrzymany tego żąda. Badanie wykonywane jest w siedzibie Pogotowia Ratunkowego w Międzyrzeczu. W razie potrzeby udzielenia pomocy medycznej zatrzymanemu, który już przebywa w Izbie, wzywany jest lekarz pogotowia. W takim przypadku badanie chorego odbywa się w pokoju dla zatrzymanych. Koszty usług medycznych pokrywane są z budżetu Komendy.

4. Analiza dokumentacji Izby.

W czasie wizytacji poddano szczegółowej kontroli dokumentację prowadzoną w PdOZ, czyli:

- wybrane losowo protokoły zatrzymań,
- książkę kontroli osób zatrzymanych,
- książkę przebiegu służby,
- książkę wizyt lekarskich,

- kwity depozytowe,
- świadectwo wzorcowania alkomatu.

Analiza treści protokołów zatrzymań wykazała powtarzającą się wielokrotnie nieprawidłowość, polegającą na niezaznaczeniu przepisu stanowiącego w konkretnym przypadku podstawę zatrzymania. Pozwoliła również stwierdzić, że każdy z zatrzymanych, z wyjątkiem osób znajdujących się w stanie nietrzeźwości, otrzymywał przed umieszczeniem w pokoju kopię protokołu, co potwierdził własnoręcznym podpisem. Kilka ujawnionych przypadków braku potwierdzenia odebrania protokołu, dotyczyło osób doprowadzonych do wytrzeźwienia.

W książce ewidencji osób zatrzymanych odnotowuje się przypadki zatrzymań osób z osadzeniem oraz bez osadzenia w PdOZ. Jej analiza wykazała, że w 2008 r. zatrzymanych z osadzeniem w Izbie było 612 osób. W tej liczbie 331 osób to podejrzani o popełnienie przestępstwa lub wykroczenia, 199 - doprowadzeni w celu wytrzeźwienia i 82 osoby – to zatrzymani na polecenie organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości. Wśród zatrzymanych w 2008 r. z osadzeniem w PdOZ było 606 mężczyzn i 6 kobiet (wszystkie doprowadzone w celu wytrzeźwienia).

W analizowanej dokumentacji Izby nie stwierdzono przypadków zatrzymania osoby na czas przekraczający granice określone prawem.

Na podstawie zapisów w książce wizyt lekarskich stwierdzono, że w 2008 r. na terenie Izby badanych było 11 osób (w 2007 r. – 13 osób), a w 2009 r., do dnia wizytacji, 1 osoba. Ustalono również, że lekarze pogotowia ratunkowego, udzielający pomocy osobom zatrzymanym, rejestrując ten fakt w książce wizyt lekarskich, w wielu przypadkach nie wpisują tak istotnych danych, jak nazwisko osoby badanej, czy data i godzina badania.

Po przejrzaniu wybranych losowo kwitów depozytowych, w kilku stwierdzono brak potwierdzenia odebrania depozytu. Ujawniono również przypadki niepotwierdzenia podpisem, przez osoby doprowadzone do wytrzeźwienia, przekazania do depozytu przedmiotów i braku adnotacji funkcjonariusza Policji dlaczego tak się stało. Chodzi tu o wskazanie, czy zatrzymany nie potwierdził faktu

przekazania depozytu, bo ze względu na stan upojenia nie był w stanie tego zrobić, czy odmówił złożenia podpisu.

W Izbie nie prowadzi się książki wypadków nadzwyczajnych. Z wyjaśnień Naczelnika Sekcji Prewencji wynika, iż są one odnotowywane w książce przebiegu służby w PdOZ. W roku 2008, ani w latach poprzednich, nie odnotowano wydarzeń o takim charakterze. W wymienionym roku nie stosowano na terenie Izby środków przymusu bezpośredniego, innych niż użycie siły fizycznej. Nie prowadzono też w tym czasie postępowań dyscyplinarnych lub karnych przeciwko funkcjonariuszom Policji, pełniącym służbę w PdOZ.

Po zakończeniu wizytacji przeanalizowano również sprawozdanie z kontroli Izby, dokonanej w dniu 6 maja 2008 r. przez sędziego Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim oraz protokół kontroli sanitarnej, przeprowadzonej w dniu 27 sierpnia 2008 r. w Komendzie Powiatowej Policji w Międzyrzeczu, przez Zespół Państwowej Inspekcji Sanitarnej MSWiA.

Ze sprawozdania sędziego wynika, że osoby zatrzymywane w PdOZ są zapoznawane z regulaminem pobytu w Izbie i informowane o prawie ubiegania się o skontrolowanie przez Sąd Rejonowy w Międzyrzeczu legalności zatrzymania i poprawności jego wykonania. Po przeanalizowaniu dokumentacji znajdującej się w PdOZ oraz w Wydziale Karnym Sądu Rejonowego w Międzyrzeczu, sędzia stwierdził, że wszystkie czynności związane z osadzeniem w Izbie przeprowadzane są prawidłowo, a prawa osób zatrzymanych w pełni respektowane. Odnośnie warunków bytowych w Izbie, sędzia zalecił dostosowanie ich do wymogów określonych w obowiązującym wówczas rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 marca 2003 r., w sprawie warunków, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczone dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach (Dz. U. Nr 61, poz. 547). Zwrócił zwłaszcza uwagę na konieczność poprawy wentylacji w pokojach dla zatrzymanych.

W protokole kontroli sanitarnej jako uchybienie ujawnione w PdOZ, wskazano braki w zakresie niektórych pomieszczeń i sprzętów, o których mowa w wymienionym

wyżej (nieobowiązującym już) rozporządzeniu MSWiA z dnia 21 marca 2003 r., w tym brak wentylacji grawitacyjnej w salach dla zatrzymanych.

5. Wnioski i zalecenia.

Ustalenia poczynione przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w Pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych Komendy Powiatowej Policji w Międzyrzeczu wykazały, że podstawowe zadanie, jakie prawo stawia przed tego typu placówką, tj. izolowanie osób zatrzymanych, realizowane jest w niej prawidłowo. W trakcie wizytacji nie stwierdzono przypadków zatrzymania osoby na czas dłuższy niż przewidują to obowiązujące przepisy, oraz czynników wskazujących na niewłaściwe traktowanie osób przebywających w Izbie.

Po analizie dokumentacji i obejrzeniu pomieszczeń Izby przedstawiciele Biura Rzecznika Praw Obywatelskich nie stwierdzili występowania czynników, które wskazywałyby na okrutne, nieludzkie lub poniżające traktowanie osób przebywających w tych pomieszczeniach.

Pewne zastrzeżenia wizytujących dotyczą natomiast stanu technicznego Izby oraz jej wyposażenia. Pod tym względem nie spełnia ona wszystkich wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 października 2008 r.

Poważny problem stanowi brak wentylacji grawitacyjnej w pokojach dla zatrzymanych. W sytuacji, gdy zabezpieczenia okien nie dają możliwości ich uchylania, wymiana powietrza w tych pomieszczeniach jest niewystarczająca, co może być szczególnie uciążliwe w okresie letnim.

Niewystarczające do czytania i pisanja jest też oświetlenie elektryczne w pokojach dla zatrzymanych. Stanowi je 60 W żarówka, umieszczona w osłoniętej siatką wnęce, znajdującej się w górnej części jednej ze ścian. Według wyjaśnień funkcjonariusza pełniącego służbę w Izbie, nie ma możliwości wymiany żarówki na silniejszą, gdyż wówczas oświetlenie będzie przeszkadzało w porze nocnej. Pokoje dla zatrzymanych są monitorowane i w tym celu muszą być również w nocy częściowo oświetlone. Z uwagi na to, że zainstalowano w nich tylko jeden punkt

świetlne, natężenie emitowanego światła musi być takie, aby chociaż w minimalnym stopniu zapewniało zarówno możliwość czytania, jak i monitoring w porze nocnej.

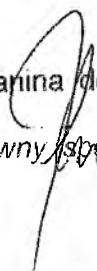
W Izbie nie wyznaczono miejsca do przechowywania odzieży wierzchniej zatrzymanych. Według wyjaśnień funkcjonariusza pełniącego tam służbę, odzież taka (w okresie jesienno-zimowym) leży na krześle w przedsiionku Izby.

Z uwagi na ujęcie w planach inwestycyjnych na lata 2009 – 2011 budowy nowej siedziby Komendy Powiatowej Policji w Międzyrzeczu, nieuzasadnione byłoby wykonywanie poważniejszych prac remontowych w obecnie zajmowanym budynku. Dlatego nie postulujemy wymiany okien na uchylne, wykonania wentylacji grawitacyjnej oraz dodatkowych punktów świetlnych w pokojach dla zatrzymanych.

Uważamy natomiast, że niezbędne jest rozważenie wprowadzenia obecnie takiej zmiany zabezpieczenia okien, aby podczas nieobecności osób zatrzymanych w przeznaczonych dla nich pokojach, była możliwość ich wietrzenia. Konieczne jest również wygospodarowanie miejsc, w których w sposób właściwy będą przechowywane rzeczy osób chorych zakaźnie oraz wierzchnia odzież zatrzymanych.

Należy też podjąć działania w celu wyeliminowania, stwierdzonych przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, braków w zakresie wypełniania prowadzonej w Izbie dokumentacji.

Opracowała: Janina de Michelis

mgr Janina de Michelis
Główny specjalista

W imieniu Zespołu podpisuje:

mgr Agnieszka Zygas
Referent prawny